

MISCELLANÉES ET TEXTES DÉPLACÉS DE 3 RG

2:35^{a-o}

LXX	TM	Vorlage de LXX
<p>^a καὶ ἔδωκεν κύριος φρόνησιν τῷ Σαλωμων καὶ σοφίαν πολλήν σφόδρα καὶ πλάτος καρδίας ὡς ἡ ἄμμος ἢ παρὰ τὴν θάλασσαν</p>	<p>וַיִּתֵּן אֱלֹהִים חָכְמָה לְשִׁלְמֹה וַתְּבוֹנֶה הַרְבֵּה מְאֹד וַרְחֹב לֵב כְּחֹל אֲשֶׁר עַל־שֵׁפֶת הַיָּם (5:9)</p>	<p>ויתן יהוה חכמה לשלמה ותבונה הרבה מאד ורחב לב¹ כחול אשר על־שפת הים²</p>
<p>^b καὶ ἐπληθύνθη ἡ φρόνησις Σαλωμων σφόδρα ὑπὲρ τὴν φρόνησιν πάντων ἀρχαίων υἱῶν καὶ ὑπὲρ πάντας φρονίμους Αἰγύπτου</p>	<p>וַתֵּרֶב חֲכָמַת שְׁלֹמֹה מִחֲכָמַת כָּל־בְּנֵי־קֶדֶם וּמְכַל חֲכָמַת מִצְרַיִם (5:10)</p>	<p>ותרב חכמת שלמה מאד מחכמת³ כל־בני־קדם ומכל־חכמי מצרים⁴</p>
<p>^c ... καὶ ἔλαβεν τὴν θυγατέρα Φαραω καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν εἰς τὴν πόλιν Δαυιδ ἕως συντελέσαι αὐτὸν τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τὸν οἶκον κυρίου ἐν πρώτοις καὶ τὸ τεῖχος Ἱερουσαλημ κυκλόθεν ἐν ἑπτὰ ἔτεσιν ἐποίησεν καὶ συνετέλεσεν</p>	<p>וַיִּקַּח אֶת־בַּת־פַּרְעֹה וַיְבִיאָהּ אֶל־עִיר דָּוִד עַד כְּלֹתוֹ לְבַנּוֹת אֶת־בֵּיתוֹ וְאֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־חֹמֹת יְרוּשָׁלַם סָבִיב (3:1 + 6:1)</p> <p>אֶךְ בַּת־פַּרְעֹה עָלְתָה מְעִיר דָּוִד אֶל־בֵּיתָהּ אֲשֶׁר בְּנָה־לָּהּ אִזּוּ בָנָה אֶת־הַמְּלֹא (9:24)</p>	<p>ויקח את־בת פרעה ויביאה אל־עיר דוד עד כלותו לבנות ביתו ואת־בית יהוה ובראשנה ואת־חומת ירושלים סביב: <u>שבע שנים עשה ויכלהו</u></p>
<p>^d καὶ ἦν τῷ Σαλωμων ἑβδομήκοντα χιλιάδες αἴροντες ἄρσιν καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδες λατόμων ἐν τῷ ὄρει</p>	<p>וַיְהִי לְשִׁלְמֹה שִׁבְעִים אֶלֶף נָשִׂא סָבֵל וּשְׁמָנִים אֶלֶף חֲצַב בְּהָר (5:29)</p>	<p>ויהי לשלמה שבעים אלף נשאי סבל⁵ ושמונים אלף חצב בהר</p>
<p>^e καὶ ἐποίησεν Σαλωμων τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ὑποστηρίγματα καὶ τοὺς λουτήρας τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς στύλους καὶ τὴν κρήνην τῆς αὐλῆς καὶ τὴν θάλασσαν τὴν χαλκῆν</p>	<p>(Pas d'équivalent sous cette forme, mais une synthèse d'éléments venant de 3:1 + 9:15, 24 + 11:27)</p>	<p>ויעש שלמה את־הים ואת־הפקעים ואת־הכיוורים הגדלים ואת־הקרשים ואת־ברכת החצר ואת־ים הנחשת</p>
<p>^f καὶ ᾠκοδόμησεν τὴν ἄκραν καὶ τὰς ἐπάλξεις αὐτῆς καὶ διέκοψεν τὴν πόλιν Δαυιδ οὕτως θυγάτηρ Φαραω ἀνέβαινεν ἐκ τῆς πόλεως Δαυιδ εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς ὃν ᾠκοδόμησεν αὐτῇ τότε ᾠκοδόμησεν τὴν ἄκραν</p>	<p>(Pas d'équivalent sous cette forme, mais une synthèse d'éléments venant de 3:1 + 9:15, 24 + 11:27)</p>	<p>ויבן את־המלא ואשיותיה (ואשיותיה)⁶ ויפרץ פרץ⁷ עיר־דוד אז עלה בת־פרעה מעיר־דוד אל־ביתה אשר בנה־לה אז בנה את־המלא</p>

¹ Litt. « un cœur large ». En 5:9, LXX emploie l'adjectif χυμα qui connote plutôt une émotion. Ce mot n'apparaît qu'ici et en 2 M 2:24 et n'a donc pas d'équivalent exact en hébreu.

² Litt. « sur la bouche de la mer », donc « au bord de la mer ». Cette expression est employée également en 1 S 13:5 (texte non *kaigé* comme ici) où LXX la rend par παρα την θαλασσαν alors qu'en Ex 14:9 et Jos 5:1 on a simplement על הים. La préposition παρα est souvent, dans 3 Rg, la traduction de la particule מן. Faut-il donc penser que la Vorlage contienne מן־הים ou מהים à la place de על־שפת הים ? Il ne nous semble pas pertinent de le supposer. Par contre, on peut bien penser que le traducteur s'est inspiré de la traduction des textes du Pentateuque pour rendre על־שפת הים qui signifie fondamentalement la même chose que על הים.

³ Dans LXX, en particulier 1-4 Rg, υπερ traduit la préposition μεν employée dans un sens comparatif.

⁴ On remarque des divergences substantielles entre TM et la Vorlage de LXX : celle-ci suppose un מאד pour σφόδρα et dans la 2e proposition, la sagesse de Salomon surpasse « tous les sages d'Égypte » et non « toute la sagesse des Égyptiens » comme dans TM qui a manifestement corrigé cette construction pour la rendre plus syntaxiquement cohérente.

⁵ Ou le participe סבלים (2 Ch 34:13) qui peut rester au singulier avec un sens collectif, accompagné de איש (2 Ch 2:1) ou non (2 Ch 2:17). Mais au regard de חצב, נשא peut aussi avoir été au singulier collectif. Dans ce cas il n'y a pas de divergence entre TM et la Vorlage, mais le changement vient du décodage du traducteur.

⁶ Cf. Jr 50:15. Il s'agit d'un mot rare qui apparaît 5 fois dans LXX et traduit un mot hébreu différent dans le Ct.Sal (8:9 – ירה) ou n'a pas d'équivalent (Es 21:11, 54:12). Entre ואשיותיה et ואשיותיה entre parenthèses il y a l'intervention de י et ו.

⁷ Cf. 2 S 6:8.

<p>^g καὶ Σαλωμων ἀνέφερεν τρεῖς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ὀλοκαυτώσεις καὶ εἰρημικὰς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὃ ᾠκοδόμησεν τῷ κυρίῳ καὶ ἔθυμια ἐνώπιον κυρίου καὶ συνετέλεσεν τὸν οἶκον</p>	<p>וְהֶעֱלָה שְׁלֹמֹה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה עֲלוֹת וּשְׁלֹמִים עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר בָּנָה לַיהוָה וְהִקְטִיר אֹתוֹ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה וְשָׁלַם אֶת־הַבַּיִת (9:25)</p>	<p>והעלה שלמה שלש פעמים בשנה עלות ושלמים עליהמזבח אשר בנה ליהוה והקטיר לפני יהוה ושלם אתהבית</p>
<p>^h καὶ οὗτοι οἱ ἄρχοντες οἱ καθεσταμένοι ἐπὶ τὰ ἔργα τοῦ Σαλωμων τρεῖς χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι ἐπιστάται τοῦ λαοῦ τῶν ποιούντων τὰ ἔργα</p>	<p>אֱלֹהִי שְׂרֵי הַנְּצֻבִים אֲשֶׁר עַל־הַמְּלֹאכָה לְשֹׁמֵרֵי חֻמֹּשִׁים וְחֻמֹּשׁ מֵאוֹת הַרְדִּים בְּעַם הָעֹשִׂים אֶת־הַמְּלֹאכָה (9:23)</p>	<p>אלה שרי הנצבים אשר עליהמלאכה לשלמה שלשת אלפים ושש מאות הרדים בעם העשים אתהמלאכה</p>
<p>ⁱ καὶ ᾠκοδόμησεν τὴν Ἀσσοῦρ καὶ τὴν Μαγῶν καὶ τὴν Γάζερ καὶ τὴν Βαιθῶρων τὴν ἐπάνω καὶ τὰ Βααλαθ</p>	<p>וְאֶת־חֲצֵר וְאֶת־מְגֵדוֹ וְאֶת־נֹזֶר (⋯) וַיִּבֶן שְׁלֹמֹה אֶת־נֹזֶר וְאֶת־בַּיִת חֶרֶן תַּחְתּוֹן וְאֶת־בַּעַלְתַּי (9:15, 17-18a)</p>	<p>ויבן אתחצר ואתמגדו ואתגזר ואתבית חרן עליון (עלית) ואתבעלת</p>
<p>^{j-k} πλὴν μετὰ τὸ οἰκοδομησαὶ αὐτὸν τὸν οἶκον τοῦ κυρίου καὶ τὸ τεῖχος Ἱερουσαλὴμ κύκλῳ μετὰ ταῦτα ᾠκοδόμησεν τὰς πόλεις ταύτας</p>	<p>(mélange d'éléments provenant de 9:15 + 11:27)</p>	<p>אך אחרי בניתו אתבית יהוה ואתחומת ירושלים סביב: אחרייכן בנה אתכלהערים האלה</p>
<p>^l καὶ ἐν τῷ ἔτι Δαυὶδ ζῆν ἐνετείλατο τῷ Σαλωμων λέγων ἰδοὺ μετὰ σοῦ Σεμεὶ υἴος Γηρα υἴος σπέρματος τοῦ Ἰεμινι ἐκ Χεβρων⁸</p>	<p>וְהִנֵּה עֹמֵד שְׁמֵעִי בְּיַגְרָא בְּיַהֲמִינִי מִבְּחָרִים (2:8a)</p>	<p>ובהיות דוד חי צוה אתשלמה לאמור הנה עמד שמעי בנגרא בניהמיני מחברון</p>
<p>^m οὗτος κατηράσατό με κατάραιν ὀδυνηράν ἐν ἡ ἡμέρα ἐπορευόμην εἰς παρεμβολάς⁹</p>	<p>וְהוּא קָלְלָנִי קָלְלָה נִמְרָצַת בְּיוֹם לִכְתִּי מִחַנְיָם (2:8b)</p>	<p>הוא קללני קללה נמרצת ביום לכתי אלמחנים</p>
<p>ⁿ καὶ αὐτὸς κατέβαινεν εἰς ἀπαντήν μοι ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην καὶ ὤμοσα αὐτῷ κατὰ τοῦ κυρίου λέγων εἰ θανατωθήσεται ἐν ῥομφαίᾳ</p>	<p>וְהוּא יָרַד לְקִרְאָתִי הַיַּרְדֵּן וְאֲשַׁבַּע לִּי בַיהוָה לֵאמֹר אִם־אֶמְיָחֶךָ בְּחָרֵב (2:8c)</p>	<p>והוא ירד לקראתי עליהירדן ואשבע לו ביהוה לאמר אםימית בחרב</p>
<p>^o καὶ νῦν μὴ ἀθώωσῃς αὐτόν ὅτι ἀνὴρ φρόνιμος σὺ καὶ γνώση ἃ ποιήσεις αὐτῷ καὶ κατὰξεις τὴν πολιάν αὐτοῦ ἐν αἵματι εἰς ἄδου</p>	<p>וְעַתָּה אֲלִיתְנַקְהוּ כִּי אִישׁ חָכָם אָתָּה וַיְדַעַת אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־לוֹ וְהוֹרְדַת אֶת־שִׁיבָתוֹ בְּדָם שְׂאוֹל (2:9)</p>	<p>ועתה אליתנקהו כי איש חכם אתה וידעת את אשר תעשהלו והרדת אתשיבתו בדם לשאול</p>

⁸ Ici le texte (35^{l-n}) dédouble 2:8 : καὶ ἰδοὺ μετὰ σοῦ Σεμεὶ υἴος Γηρα υἴος τοῦ Ἰεμινι ἐκ Βαουριμ καὶ αὐτὸς κατηράσατό με κατάραιν ὀδυνηράν τῇ ἡμέρᾳ ἣ ἐπορευόμην εἰς παρεμβολάς καὶ αὐτὸς κατέβη εἰς ἀπαντήν μου εἰς τὸν Ἰορδάνην καὶ ὤμοσα αὐτῷ ἐν κυρίῳ λέγων εἰ θανατώσω σε ἐν ῥομφαίᾳ.

⁹ LXX comprend le mot מַחֲנַיִם comme un nom commun désignant « les campagnes » alors que TM semble le prendre comme un nom propre.

2:46^{a-l}

LXX	TM	Vorlage de LXX
^a καὶ ἦν ὁ βασιλεὺς Σαλωμων φρόνιμος σφόδρα καὶ σοφός καὶ Ἰουδα καὶ Ἰσραηλ πολλοὶ σφόδρα ὡς ἡ ἄμμος ἡ ἐπὶ τῆς θαλάσσης εἰς πλῆθος ἐσθίουτες καὶ πίνοντες καὶ χαίροντες	יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל רַבִּים כְּחֹל אֲשֶׁר־עַל־הֵימָּ לְרַב אֲכָלִים וְשִׁתִּים וְשִׁמְחִים	וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה חָכֵם מְאֹד וְנָבוֹן: וַיְהוּדָה וַיִּשְׂרָאֵל רַבִּים מְאֹד כְּחֹל אֲשֶׁר־עַל־הֵימָּ לְרַב אֲכָלִים וְשִׁתִּים וְשִׁמְחִים
^b καὶ Σαλωμων ἦν ἄρχων ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις καὶ ἦσαν προσφέροντες δῶρα καὶ ἐδούλευον τῷ Σαλωμων πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ	וְשְׁלֹמֹה הָיָה מוֹשֵׁל בְּכָל־הַמְּמַלְכוֹת (5:1) וְהָמָּה מִבָּאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ כָּל־ כֶּסֶף וְכֹלֵי זָהָב וְשִׁלְמוֹת וְנִשְׁקָ וּבְשָׂמִים סוּסִים וּפְרָדִים דְּבַר־שָׁנָה בְּשָׁנָה (10:25)	וְשְׁלֹמֹה הָיָה מוֹשֵׁל בְּכָל־הַמְּמַלְכוֹת וַיְהִיו מִבָּאִים מִנְחָה ¹⁰ וַיַּעֲבְדוּ לְשְׁלֹמֹה כְּלִימֵי חַיִּין
^c καὶ Σαλωμων ἤρξατο διανοίγειν τὰ δυναστεύματα ¹¹ τοῦ Λιβάνου		וַיַּחַל שְׁלֹמֹה לְפַטַּח ¹² אֶת־הַמַּמְשָׁלוֹת לְבָנוֹן
^d καὶ αὐτὸς ὤκοδόμησεν τὴν Θερμαι ἐν τῇ ἐρήμῳ	וְאֶת־בַּעֲלָת וְאֶת־(תַּמְר) [תַּדְמֹר] בְּמִדְבָּר בְּאַרְצָ (9:18)	וְהוּא בָּנָה אֶת־תַּרְמִי ¹³ בְּמִדְבָּר
^e καὶ τοῦτο τὸ ἄριστον ¹⁴ τῷ Σαλωμων τριάκοντα κόροι σμυδάλεως καὶ ἐξήκοντα κόροι ἀλεύρου κεκοπανισμένου δέκα μόσχοι ἐκλεκτοὶ καὶ εἴκοσι βόες νομάδες καὶ ἑκατὸν πρόβατα ἐκτὸς ἐλάφων καὶ δορκάδων καὶ ὄρνιθων ἐκλεκτῶν νομάδων	וַיְהִי לְחֵם־שְׁלֹמֹה לַיּוֹם אֶחָד שְׁלֹשִׁים כָּר סֵלֶת וְשִׁשִׁים כָּר קֶמַח (5:2) עֶשְׂרֵה כָּר בְּרֵאִים וְעֶשְׂרִים כָּר רְעִי וּמֵאָה צֹאן לְבַד מֵאִיל וְצִבִי וַיַּחֲמוֹר וּבְרַבְרִים אֲבוּסִים (5:3)	וְזֹאת לֶחֶם לְשְׁלֹמֹה שְׁלֹשִׁים כָּר סֵלֶת וְשִׁשִׁים כָּר קֶמַח עֶשְׂרֵה כָּר בְּרוּרִים וְעֶשְׂרִים כָּר רְעִי וּמֵאָה צֹאן לְבַד מֵאִיל וְצִבִּים וְצִפְרִים בְּרוּרִי רְעִי
^f ὅτι ἦν ἄρχων ἐν παντὶ πέραν τοῦ ποταμοῦ ἀπὸ Ραφι ἕως Γάζης ἐν πᾶσιν τοῖς βασιλεύσειν πέραν τοῦ ποταμοῦ	וְשְׁלֹמֹה הָיָה מוֹשֵׁל בְּכָל־הַמְּמַלְכוֹת (5:1) כִּי־הוּא רָדָהּ בְּכָל־עֵבֶר הַנְּהָר מִתְּפֹסֶח וְעַד־עֵזָה בְּכָל־מַלְכֵי עֵבֶר הַנְּהָר (5:4)	כִּי הָיָה מוֹשֵׁל ¹⁵ בְּכָל־גְּבוּל מְרַפֵּי עַד־עֵזָה בְּכָל־מַלְכֵי עֵבֶר הַנְּהָר
^g καὶ ἦν αὐτῷ εἰρήνη ἐκ πάντων τῶν μερῶν αὐτοῦ κυκλόθεν καὶ κατῳάκει Ἰουδα καὶ Ἰσραηλ πεποιθότες ἕκαστος ὑπὸ τὴν ἄμπελον αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τὴν συκῆν αὐτοῦ ἐσθίουτες καὶ πίνοντες ἀπὸ Δαν καὶ ἕως Βηρσαβεε πάσας τὰς ἡμέρας	יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל רַבִּים כְּחֹל אֲשֶׁר־ עַל־הֵימָּ לְרַב אֲכָלִים וְשִׁתִּים וְשִׁמְחִים (4:20) וַיֵּשֶׁב יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לְכַטַּח אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ מִדָּן וְעַד־ שְׁלֹמֹה	וַיְהִי לוֹ שְׁלוֹם מְכֻל־עֵבֶרְיוֹ סָבִיב וַיֵּשֶׁב יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לְכַטַּח ¹⁶ אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ אֲכָלִים וְשִׁתִּים מִדָּן וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע כְּלִימֵי שְׁלֹמֹה

¹⁰ Le mot est probablement ainsi au singulier dans la *Vorlage* comme on le voit dans 10:25 et dans de nombreux autres cas dans l'AT. Il faudrait alors entendre ce singulier comme collectif. Le contexte qui indique ensuite la soumission de ces royaumes pourrait nous amener à traduire le mot *δορα* par קָרָב, mais *מִנְחָה* semble avoir été le mot dans le texte.

¹¹ Le mot est un hapax dans LXX. Compte tenu du contexte qui semble dire que Salomon ouvre le domaine du Liban (c.-à-d. qu'il s'empare d'une partie du territoire libanais), on peut supposer que le mot traduit par *δυναστεύματα* était *מַמְשָׁלָה*.

¹² Cf. Za 13:1. On a aussi le verbe *פַּטַּח* qui est attesté dans TM, mais qui est très rare et pas à l'infinitif. Il a un sens spécial qui ne semble pas correspondre au contexte ici.

¹³ *Θερμαι* pourrait aussi être le produit d'une interversion de lettres lors de la lecture et pas nécessairement un autre mot.

¹⁴ Ce mot n'apparaît qu'ici et dans les deutérocanoniques pour désigner la nourriture, spécialement le petit déjeuner, et par extension la ration journalière. Il traduit donc dans ce contexte le mot *לֶחֶם*.

¹⁵ Si on considère que la traduction a pu être libre, on aura alors un texte semblable à TM 1 R 5:4 : *כי הוא רדה*. Les deux cas sont envisageables.

¹⁶ On aurait pu penser que le texte contienne le *qal* participe *בִּטְחָם*, mais le remplacement de ce participe par la forme nominale est largement attesté et le passage parallèle en 1 R 5:5 le confirme.

	Σαλωμων	בְּאֵר שֶׁבַע כָּל יְמֵי שְׁלֹמֹה (5:5)	
<i>h</i>	καὶ οὗτοι οἱ ἄρχοντες τοῦ Σαλωμων Αζαριον υἱὸς Σαδοκ τοῦ ἱερέως καὶ Ορνιου υἱὸς Ναθαν ἄρχων τῶν ἐφεστηκότων καὶ Εδραμ ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ Σουβα γραμματεὺς καὶ Βασα υἱὸς Αχιθαλαμ ἀναμυμνήσκων καὶ Αβι υἱὸς Ιωαβ ἀρχιστράτηγος καὶ Αχιρε υἱὸς Εδραϊ ἐπὶ τὰς ἄρσεις καὶ Βαναια υἱὸς Ιωδαε ἐπὶ τῆς αὐλαρχίας καὶ ἐπὶ τοῦ πλινθείου καὶ Ζαχουρ υἱὸς Ναθαν ὁ σύμβουλος	וְאֵלֶּה הַשָּׂרִים אֲשֶׁר-לוֹ עֲזָרְיָהוּ בְּנֶ-צְדוֹק הַכֹּהֵן אֶלְיָהוּרָף וְאַחִיָּה בְּנֵי שִׁישַׁא סִפְרָיִם יְהוֹשָׁפָט בְּנֶ-אֶחְיָלֹד הַמְּזִכִּיר וּבְנֵיהוּ בְּנֵיהוּיָדֵעַ עַל-הַצֶּבֶא וְצְדוֹק וְאַבְיָתָר כֹּהֲנִים וְעֲזָרְיָהוּ בְּנֵ-נָתָן עַל-הַנְּצִבִים וְזָבוּד בְּנֵ-נָתָן כֹּהֵן רֵעֵה הַמְּלִיךְ וְאַחִישָׁר עַל-הַבַּיִת וְאַדְנִיָּרָם בְּנֶ-עֲבָדָא עַל-הַמֶּס (4:2-6) ¹⁷	ואלה שרי שלמה עזריהו בן-צדוק הכהן ואחיה בני שישא ספרים יהושפט בן-אחילוד המזכיר ובניהו בניהוידע על-הצבא וצדוק ואביתר כהנים ועזריהו בן-נתן על-הנציבים וזבוב בן-נתן כהן רעה המלך ואחישר על-הבית ואדנירם בן-עבדא על-המס ¹⁷
<i>i</i>	καὶ ἦσαν τῶ Σαλωμων τεσσαράκοντα χιλιάδες τοκάδες ἵπποι εἰς ἄρματα καὶ δώδεκα χιλιάδες ἱππέων	וַיְהִי לְשֹׁלֹמֹה אַרְבַּעַיִם אֶלֶף אַרוֹת סוּסִים לְמַרְכָּבוֹ וּשְׁנַיִם-עָשָׂר אֶלֶף פָּרָשִׁים (5:6)	ויהי לשלמה ארבעים אלף ארות סוסים לרכב ושנים-עשר אלף פרשים
<i>j</i>	καὶ ἦν ἄρχων ἐν πᾶσιν τοῖς βασιλευσιν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ καὶ ἕως γῆς ἀλλοφύλων καὶ ἕως ὀρίων Αἰγύπτου	וּשְׁלֹמֹה הָיָה מוֹשֵׁל בְּכָל-הַמְּמֻלְכֹת מִן-הַנְּהָר אֲרָץ פְּלִשְׁתִּים וְעַד גְּבוּל מִצְרַיִם (5:1)	ויהי מושל בכל-מלכים מן-הנהר ועד ארץ פלשתים ועד גבול מצרים
<i>k-l</i>	Σαλωμων υἱὸς Δαυιδ ἐβασίλευσεν ἐπὶ Ισραηλ καὶ Ιουδα ἐν Ιερουσαλημ		וימלך שלמה בן-דוד על-ישראל ועל-יהודה בירושלים

¹⁷ Cette liste de 1 R 4:2-6 comporte son équivalent grec, ce qui fait de celle de 3 Rg 2:46^h un doublet dont l'origine se trouve dans sa *Vorlage* et qui provient sans doute d'une tradition concurrente.

¹⁸ Cf. Jos 19:37 ou עַד עַד (Jos 15:21).

¹⁹ Cf. 1 R 11:28.

²⁰ La retraduction est incertaine, le mot *αυλαρχια* étant un hapax et que TM n'a pas un verset équivalent permettant de deviner le mot hébreu qui se cache derrière. Nous proposons נְצִבִים (au pluriel) parce que ce mot, dans de nombreux textes, désigne des gens qui sont dans la proximité du roi et sont ainsi supposés gérer ses affaires. Le terme grec, qui est une composition de *αυλη* (la cour intérieure d'un palais ou d'un sanctuaire) et de la racine *αρχ-* (qui désigne une fonction de chef), semble être une conceptualisation de cette fonction. Il désigne donc l'administrateur de la cour.

²¹ Cf. 2 S 12:31.

²² Cf. 1 Ch 27:32, 33 ; 2 Ch 22:3 ; Es 40:13.

5:14^{a-b}

LXX	TM	Vorlage de LXX
<p>^a καὶ ἔλαβεν Σαλωμων τὴν θυγατέρα Φαραω ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν εἰς τὴν πόλιν Δαυιδ ἕως συντελέσαι αὐτὸν τὸν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον ἑαυτοῦ καὶ τὸ τεῖχος Ἱερουσαλημ</p>	<p>וַיִּקַּח אֶת־בַּת־פַּרְעֹה וַיְבִיאָהּ אֶל־עִיר־דָּוִד עַד כְּלֹתוֹ לִבְנוֹת אֶת־בֵּיתוֹ וְאֶת־בַּיִת יְהוָה וְאֶת־חֹמֹת יְרוּשָׁלַם סָבִיב (3:1 + 6:1)</p> <p>אָךְ בַּת־פַּרְעֹה עָלְתָה מֵעִיר דָּוִד אֶל־בֵּיתָהּ אֲשֶׁר בָּנָה־לָּהּ אִזּוּ בָּנָה אֶת־הַמְּזוּזָא (9:24)</p>	<p>וַיִּקַּח שְׁלֹמֹה אֶת־בַּת־פַּרְעֹה לְאִשָּׁה וַיְבִיאָהּ אֶל־עִיר דָּוִד עַד כְּלֹתוֹ אֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־בֵּיתוֹ וְאֶת־חֹמֹת יְרוּשָׁלַם</p>
<p>^b τότε ἀνέβη Φαραω βασιλεὺς Αἰγύπτου καὶ προκατελάβετο τὴν Γαζερ καὶ ἐνεπύρισεν αὐτὴν καὶ τὸν Χανανίτην τὸν κατοικοῦντα ἐν Μεργαβ καὶ ἔδωκεν αὐτὰς Φαραω ἀποστολὰς θυγατρὶ αὐτοῦ γυναικὶ Σαλωμων καὶ Σαλωμων ὤκοδόμησεν τὴν Γαζερ</p>	<p>פַּרְעֹה מָלַךְ־מִצְרַיִם עָלָה וַיִּלְכֹּד אֶת־גֹּזֵר וַיִּשְׂרַפָּהּ בָּאֵשׁ וְאֶת־הַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּעִיר הַרְגַּל וַיִּתְּנָהּ שְׁלֹחִים לְבָתוֹ אֵשֶׁת שְׁלֹמֹה (9:16)</p> <p>וַיְבִין שְׁלֹמֹה אֶת־גֹּזֵר וְאֶת־בֵּית הַרְגַּל תַּחְתּוֹנָן (9:17)</p>	<p>אִזּוּ עָלָה פַרְעֹה מִלֶּךְ־מִצְרַיִם וַיִּלְכֹּד אֶת־גֹּזֵר וַיִּשְׂרַפָּהּ וְאֶת־הַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּמַרְגַּב וַיִּתְּנָהּ פַרְעֹה שְׁלֹחִים לְבָתוֹ אֵשֶׁת שְׁלֹמֹה: וַיְבִין שְׁלֹמֹה אֶת־גֹּזֵר</p>

6:1^{a-d}

LXX	TM	Vorlage de LXX
<p>^a καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς καὶ αἴρουσιν λίθους μεγάλους τιμίους εἰς τὸν θεμέλιον τοῦ οἴκου καὶ λίθους ἀπελεκήτους</p>	<p>וַיִּצְוּ הַמְּלָךְ וַיִּסְעוּ אַבְנִים גְּדֹלוֹת אַבְנִים יְקָרוֹת לִיסֹד הַבַּיִת אַבְנֵי גֹזִית (5:31)</p>	<p>וַיִּצְוֶה הַמֶּלֶךְ וַיִּסְעוּ אַבְנִים גְּדוֹלוֹת יְקָרוֹת לִיסֹד הַבַּיִת וְאַבְנֵי גֹזִית</p>
<p>^b καὶ ἐπελέκησαν οἱ υἱοὶ Σαλωμων καὶ οἱ υἱοὶ Χιραμ καὶ ἔβαλαν αὐτούς</p>	<p>וַיִּפְסְלוּ בְנֵי שְׁלֹמֹה וּבְנֵי חִירָוִם וְהַנְּבָלִים וַיִּכְיֶנוּ הָעֵצִים וְהָאַבְנִים לִבְנוֹת הַבַּיִת (5:32)</p>	<p>וַיִּפְסְלוּ בְנֵי שְׁלֹמֹה וּבְנֵי חִירָוִם וַיִּפִּילוּ אֹתָם²³</p>
<p>^c ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ ἔθεμελίωσεν τὸν οἶκον κυρίου ἐν μηνὶ Νισω τῷ δευτέρῳ μηνί</p>	<p>בַּשָּׁנָה הַרְבִּיעִית יִסַּד בַּיִת יְהוָה בִּירְחָו זֶו (6:37)</p>	<p>בַּשָּׁנָה הַרְבִּיעִית יִסַּד אֶת־בַּיִת יְהוָה בִּירְחָו יִסַּד יְרַח שְׁנִי</p>
<p>^d ἐν ἑνδεκάτῳ ἑνιαυτῷ ἐν μηνὶ Βααλ οὗτος ὁ μῆν ὁ ὄγδοος συντελέσθη ὁ οἶκος εἰς πάντα λόγον αὐτοῦ καὶ εἰς πάσαν διάταξιν αὐτοῦ</p>	<p>וּבַשָּׁנָה הָאַחַת עֶשְׂרִים בִּירְחָו בּוֹל הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי כָּלָה הַבַּיִת לְכַל־דְּבָרָיו וְלְכָל־מִשְׁפָּטוֹ (מִשְׁפָּטִי) וַיְבַנְהוּ שִׁבְעַ שָׁנִים (6:38)</p>	<p>בַּשָּׁנָה הָאַחַת עֶשְׂרִים בִּירְחָו בַּעַל (בּוֹל) הוּא הִירָח²⁴ הַשְּׁמִינִי כְּלָה אֶת־הַבַּיִת לְכַל־דְּבָרָיו וְלְכָל־מִשְׁפָּטוֹ</p>

²³ Le verbe βαλλω apparaît 14 fois comme la traduction de נפל, 6 fois comme la traduction de שים et שלך, mais traduit aussi plusieurs autres verbes comme ירה (2 Ch 26:15, Jb 38:6, Es 37:33) ou ירד (Jo 4:3, Ab 1:11, Na 3:10), שלח, פלח, etc.

²⁴ Il n'est pas certain que la Vorlage de LXX contienne particulièrement ירח comme nous le suggérons, étant donné que le mot שׁפֶטֶט aussi attesté dans le sens de « lune », en particulier « nouvelle lune » (1 S 20:27, 34 ; 1 Ch 27:4) et par extension « mois ».

10:22^{a-c}

LXX	TM	Vorlage de LXX
<p>^a αὕτη ἦν ἡ πραγματεία τῆς προνομῆς ἧς ἀνήνεγκεν ὁ βασιλεὺς Σαλωμων οἰκοδομησαι τὸν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως καὶ τὸ τεῖχος Ἱερουσαλημ καὶ τὴν ἄκραν τοῦ περιφράξει τὸν φραγμὸν τῆς πόλεως Δαυιδ καὶ τὴν Ἀσσουρ καὶ τὴν Μαγδαν καὶ τὴν Γαζερ καὶ τὴν Βαιθωρων τὴν ἀνωτέρω καὶ τὴν Ἰεθεραθ καὶ πάσας τὰς πόλεις τῶν ἀρμάτων καὶ πάσας τὰς πόλεις τῶν ἵππέων καὶ τὴν πραγματείαν Σαλωμων ἦν ἐπραγματεύσατο οἰκοδομησαι ἐν Ἱερουσαλημ καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῆ τοῦ μὴ κατάρξει αὐτοῦ</p>	<p>וְזֶה דְבַר-הַמָּס אֲשֶׁר-הֶעֱלָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לְבָנוֹת אֶת-בֵּית יְהוָה וְאֶת-בֵּיתוֹ וְאֶת-הַמְּלֹאָה וְאֶת-חֻמַּת יְרוּשָׁלַם וְאֶת-הַצֹּר וְאֶת-מְגֵדוֹ וְאֶת-גִּזְרֵי (9:15) וַיִּבֶן שְׁלֹמֹה אֶת-גִּזְרֵי וְאֶת-בֵּית הָרֶן תַּחְתּוֹן (9:17) וְאֶת-בַּעֲלָת וְאֶת- (תַּדְמֹר) [תַּדְמֹר] בַּמְדָּבָר בְּאַרְצֵי (9:18) וְאֶת כָּל-עָרֵי הַמִּסְכָּנוֹת אֲשֶׁר הָיוּ לְשְׁלֹמֹה וְאֶת עָרֵי הָרֶכֶב וְאֶת עָרֵי וְאֶת הַפָּרָשִׁים חֶשֶׁק שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר חֶשֶׁק לְבָנוֹת בִּירוּשָׁלַם וּבְלַבְנוֹן וּבְכָל אֶרֶץ מִמְּשַׁלְתּוֹ (9:19)</p>	<p>זֶה חִשׁוֹר-הַחִישׁוֹר חֶשֶׁק²⁵ אֲשֶׁר-הֶעֱלָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לְבָנוֹת אֶת-בֵּית יְהוָה וְאֶת-בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֶת-חֻמַּת יְרוּשָׁלַם וְאֶת-הַמְּלֹאָה לְסֹכֵר²⁶ אֶת-פְּרֵץ²⁷ עִיר-דָּוִד וְאֶת-הַצֹּר וְאֶת-מְגֵדוֹ וְאֶת-גִּזְרֵי וְאֶת-בֵּית חָרֹן עֲלִיוֹן (עֲלִית) וְאֶת-יִתְרַמֵּת וְאֶת-כָּל-עָרֵי הָרֶכֶב וְאֶת-כָּל-עָרֵי הַפָּרָשִׁים וְאֶת-חִישׁוֹר שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר חֶשֶׁק²⁸ לְבָנוֹת בִּירוּשָׁלַם וּבְכָל-הָאָרֶץ לְבִלְתִּי²⁹ מִשְׁלֹבֹן</p>
<p>^b πάντα τὸν λαὸν τὸν ὑπολειμμένον ἀπὸ τοῦ Χετταίου καὶ τοῦ Ἀμορραίου καὶ τοῦ Φερεζαίου καὶ τοῦ Χαναναίου καὶ τοῦ Εὐαίου καὶ τοῦ Ἰεβουσαίου καὶ τοῦ Γεργεσαίου τῶν μὴ ἐκ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὄντων τὰ τέκνα αὐτῶν τὰ ὑπολειμμένα μετ' αὐτοὺς ἐν τῇ γῆ οὓς οὐκ ἐδύναντο οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐξολεθρεῦσαι αὐτούς καὶ ἀνήγαγεν αὐτοὺς Σαλωμων εἰς φόρον ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης</p>	<p>כָּל-הָעָם הַנּוֹתָר מִן-הָאֲמֹרִי הַחַתִּי הַפְּרִזִי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר לֹא-מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָמָּה (9:20) בְּנֵיהֶם אֲשֶׁר נָתְרוּ אַחֲרֵיהֶם בְּאַרְצֵי אֲשֶׁר לֹא-יָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַחְרִימָם וַיַּעֲלֵם שְׁלֹמֹה לְמִסַּעֲבָד עַד הַיּוֹם הַזֶּה (9:21)</p>	<p>כָּל-הָעָם הַנּוֹתָר מִן-הַחַתִּי וְהָאֲמֹרִי וְהַפְּרִזִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי וְהַגְּרָגְשִׁים אֲשֶׁר לֹא-מִבְּנֵי-יִשְׂרָאֵל הֵמָּה³⁰ בְּנֵיהֶם אֲשֶׁר נָתְרוּ אַחֲרֵיהֶם בְּאַרְצֵי אֲשֶׁר לֹא-יָכְלוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְהַחְרִימָם וַיַּעֲלֵם שְׁלֹמֹה לְמִסַּע עַד הַיּוֹם הַזֶּה</p>
<p>^c καὶ ἐκ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ οὐκ ἔδωκε Σαλωμων εἰς πρᾶγμα ὅτι αὐτοὶ ἦσαν ἄνδρες οἱ πολεμιστᾶι καὶ παῖδες αὐτοῦ καὶ ἄρχοντες τῶν ἀρμάτων αὐτοῦ καὶ ἵππεις αὐτοῦ</p>	<p>וּמִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא-נָתַן שְׁלֹמֹה עֶבֶד כִּי-יֵהֶם אֲנָשֵׁי הַמְּלָחָמָה וְעַבְדָּיו וְשָׂרָיו וְשִׁלְשֵׁי וְשָׂרֵי רֶכֶב וּפָרָשָׁיו</p>	<p>וּמִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא-נָתַן שְׁלֹמֹה לְדָבָר³² כִּי-יֵהֶם אֲנָשֵׁי הַמְּלָחָמָה וְעַבְדָּיו וְשָׂרֵי הָרֶכֶב וּפָרָשָׁיו</p>

²⁵ Le mot *πραγματεία*, très rare dans LXX (6 fois), correspond à *חֶשֶׁק* (1 R 9:1, 19) ou *מלאכה* (1 Ch 28:21). Ce dernier est plus souvent rendu par *εργον*. Le mot *προνομη*, lui, désigne plus souvent, dans la Septante, un butin (de guerre notamment) et traduit le mot *ללש*, *שבי* (« captif », « prisonnier de guerre ») ou *בוז* (de la racine *בז*, surtout chez Ésaïe, Jérémie et Ézéchiël).

²⁶ Le verbe *περιφρασειν* est employé en tout 3 fois dans la Septante, dont 2 dans les deutérocanoniques. Il n'a donc pas d'équivalent dans TM. Nous avons choisi par conjecture de le retraduire par *סכר* parce qu'il exprime l'idée de « fermer », « boucher ».

²⁷ Le mot *φραγμαον* traduit plusieurs termes hébreux, dont essentiellement deux : *גדרה* (Na 3:17, Es 5:5, Ps 79:3, Esd 9:9), *פֶּרֶץ* (1 R 11:27 ou les deux (Ec 10:8)). Nous avons retenu *פֶּרֶץ* en référence à 1 R 11:27.

²⁸ La retraduction de *πραγματείαν... ἦν ἐπραγματεύσατο* par *אשר חֶשֶׁק* est totalement incertaine et repose sur la première traduction de *πραγματεία* par *חִישׁוֹר* en 1 R 7:33/3 Rg 7:19 (cf. note sur *חִישׁוֹר-הַחִישׁוֹר* ci-dessus). Il n'est d'ailleurs pas exclu que la *Vorlage* ait contenu *חֶשֶׁק* comme dans TM et que le traducteur ait décodé ce « désir » comme étant les « arrangements » pratiques. Mais cela n'est que conjecture.

²⁹ *De בלי* (« sans »). Cette locution est traduite assez souvent dans la Septante par *τὸ μὴ*.

³⁰ Le pronom *הנה* est quelquefois associé, dans certaines constructions dans la Septante, au verbe *εἰμι* ou à son concept (Ex 32:16, Lv 11:28, Nb 8:16, 1 Rg 12:21. En 2 Rg 13:30 il est traduit par *οὐτων* comme ici. Il ne représente donc pas ici une variante.

³¹ Le verbe *ἐξολεθρεῦσαι* traduit des mots différents dans TM, en général *שמד*. Mais il n'est pas nécessaire de supposer ici un autre texte que celui de TM.

³² Traduction incertaine. Le mot *πραγμα* est certes habituellement la traduction *דבר* dans le sens des « affaires » ou des « préoccupations ». Mais il ne tient pas forcément dans ce contexte même si, en parlant des travaux de Salomon, on peut les

12:24^{a-z}

	LXX ³³	TM	Vorlage de LXX
a	καὶ ὁ βασιλεὺς Σαλωμων κοιμάται μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ καὶ θάπτεται μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει Δαυιδ καὶ ἐβασίλευσεν Ροβοαμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ ἐν Ἱερουσαλημ υἱὸς ὧν ἑκκαίδεκα ἔτων ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν καὶ δώδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν Ἱερουσαλημ καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ Νααναι θυγάτηρ Αναν υἱοῦ Ναας βασιλέως υἱῶν Αμμων καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ οὐκ ἐπορεύθη ἐν ὁδοῦ Δαυιδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ	וַיִּשְׁכַּב שְׁלֹמֹה עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבֹּר בְּעִיר דָּוִד אָבִיו וַיִּמְלֹךְ רַחֲבֵעַם בְּנוֹ תַחְתָּיו (11:43) וַרַחֲבֵעַם בֶּן־שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ בִּיהוּדָה בֶּן־אַרְבָּעִים וְאַחַת שָׁנָה רַחֲבֵעַם בְּמַלְכוֹ וּשְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם הָעִיר אֲשֶׁר־בְּחָר יְהוָה לְשׁוֹם אֶת־שְׁמוֹ שֶׁם מִכַּל שְׁבַטֵי יִשְׂרָאֵל וְשֵׁם אָמוֹ נַעֲמָה הָעַמּוֹנִית (14:21) וַיַּעַשׂ יְהוּדָה הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה (14:22)	וַיִּשְׁכַּב הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה ³⁵ עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבֹּר עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד וַיִּמְלֹךְ רַחֲבֵעַם בְּנוֹ תַחְתָּיו ³⁶ בִּירוּשָׁלַם לְהַיּוֹת ³⁷ בֶּן־שֶׁשׁ עֶשְ�רֵה שָׁנָה בְּמַלְכוֹ וַיִּמְלֹךְ שְׁנַיִם עֶשְ�רֵה שָׁנָה בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אָמוֹ נַעֲמָה בֶּת־חַנָּן בֶּן־נַחֲשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וְלֹא הָלַךְ בְּדַרְךְ דָּוִד אָבִיו
b	καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐξ ὄρους Εφραιμ δούλος τῷ Σαλωμων καὶ ὄνομα αὐτῷ Ἱεροβοαμ καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ Σαριρα γυνὴ πόρινη καὶ ἔδωκεν αὐτὸν Σαλωμων εἰς ἄρχοντα σκυτάλης ἐπὶ τὰς ἄρσεις οἴκου Ἰωσηφ καὶ ᾠκοδόμησεν τῷ Σαλωμων τὴν Σαριρα τὴν ἐν ὄρει Εφραιμ καὶ ἦσαν αὐτῷ ἄρματα τριακόσια ἵππων οὗτος ᾠκοδόμησεν τὴν ἄκραν ἐν ταῖς ἄρσεσιν οἴκου Εφραιμ οὗτος συνέκλεισεν τὴν πόλιν Δαυιδ καὶ ἦν ἐπαίρομενος ἐπὶ τὴν βασιλείαν		וַיְהִי אִישׁ מֵהָר אֲפֵרַיִם עַבְדֹּ לְשְׁלֹמֹה וְשֵׁמוֹ יִרְבֵּעַם וְשֵׁם אָמוֹ צְרוּעָה (צְרִידָה) אִשָּׁה זֹנָה (קְדֻשָּׁה) וַיִּתֵּן אֹתוֹ שְׁלֹמֹה לְשָׂר ³⁸ פֶּלֶךְ ³⁹ עַל־כַּל סָבַל בֵּית יוֹסֵף ⁴⁰ וַיְבִן לְשְׁלֹמֹה אֶת־צְרִידָה אֲשֶׁר בְּהָר אֲפֵרַיִם וְהָיוּ לוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת רֶכֶב סוּסִים הוּא בָנָה אֶת־הַמְּלָא בְּכַל־סָבַל ⁴¹ בֵּית אֲפֵרַיִם הוּא סָגַר אֶת־עִיר דָּוִד וַיִּרְם ⁴² עַל־הַמְּמַלְכָה

comprendre dans ce sens de דבר. Il est probable que le traducteur ait simplement choisi un terme qui va dans le sens de πραγματεία en 3 Rg 10:22^a ci-dessus. Il reste cependant qu'il pouvait utiliser le mot δουλεία comme d'habitude.

³³ Cette longue ajoute est l'équivalent, à partir de 24^f, de 1 R 14:1-20, mais avec des divergences importantes. Le début équivalait plutôt en partie à l'histoire de Hadad (11:19-20, 22 et à la fin de celle de Salomon en 11:43.

³⁴ Ce verset comporte son équivalent grec. Mais il a été importé ici vraisemblablement parce qu'il complète bien l'introduction. Des raisons littéraires sont donc à la base de cette importation. Il en est de même de 14:22 et de nombreux autres que nous signalerons occasionnellement pour les passages suivants.

³⁵ Talshir propose la construction : והמלך שלמה שכב.

³⁶ Talshir : תחתיו.

³⁷ Traduction conjecturale. Talshir simplifiée en : בן שש עשרה שנה מלך בירושלים, plus fluide.

³⁸ Le mot αρχων est plus généralement la traduction de שר (246 fois) et ראש (106 fois). Mais on le trouve aussi comme une tyraduction de נגיד (94 fois) et bien d'autres. Dans 3 Rg, c'est plus souvent le premier qui domine.

³⁹ Le mot rare σκυτάλη est employé trois fois comme traduction d'un mot hébreu : deux fois pour דב et une fois pour פלך. Nous choisissons le deuxième (2 Rg 3:29) d'une parce que le passage dans lequel le mot est traduit ainsi appartient à la section ββ qui est non *kaigé* et potentiellement de la même main que la section γγ et, d'autre part, parce que le sens ici va dans le domaine de l'administration. Dans ce contexte il faudrait donc peut-être comprendre que pour l'auteur de la *Vorlage* Salomon avait fait de Jéroboam, non pas un contremaître, mais un administrateur territorial, c'est-à-dire un de ses préfets. Bien entendu, cela n'est que supposition.

⁴⁰ Cf. 1 R 11:28.

⁴¹ Cf. 1 R 5:29 et 11:28 + Ps 81:7. En 2 S 11:18 et 2 R 8:9, le mot traduit plutôt משא.

⁴² Cf. 1 R 11:26. Talshir : ויהי מתנשא עליו.

- ^c καὶ ἐζήτει Σαλωμων
θανατώσαι αὐτόν καὶ ἐφοβήθη
καὶ ἀπέδρα αὐτὸς πρὸς
Σουσακιμ βασιλέα Αἰγύπτου
καὶ ἦν μετ' αὐτοῦ ἕως
ἀπέθανεν Σαλωμων
- וַיִּבְקֶשׁ שְׁלֹמֹה לְהַמִּית אֶת־יִרְבֵּעַם
וַיִּקְם יִרְבֵּעַם וַיִּבְרַח מִצְרַיִם אֶל־
שִׁישַׁק מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וַיְהִי בְּמִצְרַיִם
עַד־מוֹת שְׁלֹמֹה (11:40)⁴³
- וַיִּבְקֶשׁ שְׁלֹמֹה לְהַמִּית וַיִּרְא וְהוּא
יִבְרַח אֶל־שִׁישַׁק מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וַיְהִי
עִמּוֹ עַד־מוֹת שְׁלֹמֹה
- ^d καὶ ἤκουσεν Ιεροβοαμ ἐν
Αἰγύπτῳ ὅτι τέθνηκεν
Σαλωμων καὶ ἐλάλησεν εἰς τὰ
ὄψα Σουσακιμ βασιλέως
Αἰγύπτου λέγων ἐξαπόστειλόν
με καὶ ἀπελεύσομαι ἐγὼ εἰς
τὴν γῆν μου καὶ εἶπεν αὐτῷ
Σουσακιμ αἴτησαί τι αἴτημα
καὶ δώσω σοι
- וַהֲדַר שָׁמַע בְּמִצְרַיִם כִּי־שָׁכַב הַדָּר
עַם־אֲבֹתָיו וְכִי־מָת יוֹאָב שֶׁר־הַצָּבָא
וַיֹּאמֶר הַדָּר אֶל־פַּרְעֹה שְׁלַחֲנִי
וְאֶלֶךְ אֶל־אֶרְצִי (11:21)
- וַיִּשְׁמַע יִרְבֵּעַם בְּמִצְרַיִם כִּי־שָׁכַב
שְׁלֹמֹה וַיְדַבֵּר לְאֹזְנֵי שִׁישַׁק
מֶלֶךְ־מִצְרַיִם לְאָמַר שְׁלַחֲנִי וְאֶלֶךְ
אֶל־אֶרְצִי וַיֹּאמֶר לוֹ שִׁישַׁק שְׂאֵל מֶה
שְׂאֵלָה וְאַתָּן לְךָ⁴⁴
- ^e καὶ Σουσακιμ ἔδωκεν τῷ
Ιεροβοαμ τὴν Ανω ἀδελφὴν
Θεκεμινιας τὴν πρεσβυτέραν
τῆς γυναικὸς αὐτοῦ αὐτῷ εἰς
γυναῖκα αὐτῆ ἦν μεγάλη ἐν
μέσῳ τῶν θυγατέρων τοῦ
βασιλέως καὶ ἔτεκεν τῷ
Ιεροβοαμ τὸν Αβια υἱὸν αὐτοῦ
- וַיִּתֵּן־לוֹ אִשָּׁה אֶת־אֲחֹות אִשָּׁתוֹ
אֲחֹות תַּחֲפַנְיָס הַגְּבִירָה (11:19)
- וַיִּתֵּן שִׁישַׁק לְיִרְבֵּעַם אֶת־עַנּוֹ⁴⁵
תַּחֲפַנְיָס הַגְּבִירָה⁴⁶ אִשָּׁתוֹ לִן⁴⁷
לְאִשָּׁה הִיא גְּדוּלָה בְּתוֹךְ בְּנוֹת־הַמֶּלֶךְ
וַתֵּלֶד לְיִרְבֵּעַם אֶת־אֲבִיָּה בְּנִו
- ^f καὶ εἶπεν Ιεροβοαμ πρὸς
Σουσακιμ ὄντως ἐξαπόστειλόν
με καὶ ἀπελεύσομαι καὶ
ἐξῆλθεν Ιεροβοαμ ἐξ Αἰγύπτου
καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Σαριρα τὴν
ἐν ὄρει Εφραϊμ καὶ συνάγεται
ἐκεῖ πᾶν σκῆπτρον Εφραϊμ
καὶ ὠκοδόμησεν Ιεροβοαμ ἐκεῖ
χάρακα
- וַיֹּאמֶר יִרְבֵּעַם אֶל־שִׁישַׁק אַכֵּן⁴⁸
שְׁלַחֲנִי וְאֶלֶךְ וַיֵּצֵא יִרְבֵּעַם מִמִּצְרַיִם
וַיָּבֵא אֶל אֶרֶץ צְרִידָה אֲשֶׁר בְּהַר
אֶפְרַיִם וַיִּקְבֹּץ שָׁם כָּל־שִׁבְטֵי אֶפְרַיִם
וַיִּבְנוּ יִרְבֵּעַם שָׁם אֶת־סַלְלָה⁴⁹
- ^g καὶ ἠρρώστησε τὸ παιδάριον
αὐτοῦ ἄρρωστίαν κραταιὰν
σφόδρα καὶ ἐπορεύθη Ιεροβοαμ
ἐπερωτήσαι ὑπὲρ τοῦ
παιδαρίου καὶ εἶπε πρὸς Ανω
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἀνάστηθι
καὶ πορεύου ἐπερώτησον τὸν
θεὸν ὑπὲρ τοῦ παιδαρίου εἰ
ζήσεται ἐκ τῆς ἄρρωστίας
αὐτοῦ
- וַיַּחַל אֶת־יִלְדוֹ חֲלֵי חֶזֶק⁵⁰ מֵאֵד וַיֵּלֶךְ
יִרְבֵּעַם שְׂאֵל עַל־יֵלֶד וַיֹּאמֶר אֶל־עַנּוֹ
אִשָּׁתוֹ קוּמָה לְךָ⁵¹ שְׂאֵל אֱלֹהִים
עַל־יֵלֶד הִיחִיָּה מִחֲלִיו

⁴³ La section 24^{c-g} a son propre équivalent grec dans l'histoire de Hadad, mais dans une disposition différente, les éléments de 24^{d-e} intervenant plus tôt dans le chapitre 11. Sa reprise ici montre que la *Vorlage* de LXX contenait un doublet.

⁴⁴ Il y a des divergences importantes entre le dialogue de Hadad et celui de Jérôboam avec Pharaon, mais il est assez clair que ce dernier dérive du premier. Il en est d'ailleurs ainsi de l'ensemble de l'ensemble de cette section 24^{c-g}.

⁴⁵ Transcription incertaine de ce nom propre qu'on ne trouve nulle part dans TM.

⁴⁶ Le mot πρεσβυτερα au féminin n'a pas d'équivalent dans le TM. Il se peut que le traducteur ait interprété ainsi גבירה (11:19) qui apparaît en tout 10 fois dans le TM et est traduit 7 fois par κυρια (Gn 16:4, 8, 9 ; 2 R 5:3 ; Ps 123:2 ; Pr 30:23 ; Es 24:2) et une fois par ισχυς (Es 47:5), βασιλισσα (Jr 29:2) et αρχω (Es 47:7).

⁴⁷ Difficile de comprendre la place de αὐτῷ dans ce passage. Est-ce une deuxième référence à Jérôboam ?

⁴⁸ Traduction incertaine inspirée de Jr 10:19. Talshir : וְאֶל־כִּי שְׁלַחֲנִי.

⁴⁹ Traduction incertaine. Le mot χαραξ apparaît 9 fois dans LXX dont 4 comme la traduction de סללה (Es 37:33 ; Jr 33:4 ; Ez 4:2 ; 26:8) 2 fois comme traduction de כר dans Ez 21:27, 2 fois comme traduction de מצור (Dt 20:19 ; Qo 9:14) et 1 fois comme traduction de מצב (Es 29:3).

⁵⁰ Cf. 1 R 17:17.

⁵¹ Talshir : וְקוּמִי לְכִי.

- ^h καὶ ἄνθρωπος ἦν ἐν Σηλω καὶ ὄνομα αὐτῷ Αχια καὶ οὗτος ἦν υἱὸς ἐξήκοντα ἐτῶν καὶ ῥῆμα κυρίου μετ' αὐτοῦ καὶ εἶπεν Ἱεροβοαμ πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἀνάστηθι καὶ λαβὲ εἰς τὴν χεῖρά σου τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ ἄρτους καὶ κολλύρια τοῖς τέκνοις αὐτοῦ καὶ σταφυλὴν καὶ στάμνον μέλιτος (Des liens assez éloignés avec 1 R 14:2-3)
- ויהי בשילה ושמׁו אחיה הוא בן־ששים שנה ודבר יהוה עמו ויאמר ירבעם אל־אשתו קומה⁵² ולקחת בידך לאיש־האלהים לחם ונקדים⁵³ לבניו וענב ובקבק דבש⁵⁴
- ^{i-j} καὶ ἀνέστη ἡ γυνὴ καὶ ἔλαβεν εἰς τὴν χεῖρα αὐτῆς ἄρτους καὶ δύο κολλύρια καὶ σταφυλὴν καὶ στάμνον μέλιτος τῷ Αχια καὶ ὁ ἄνθρωπος πρεσβύτερος καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἤμβλυώπουν τοῦ βλέπειν (Des liens avec 1 R 14:4)
- ותקם האשה ולקחת אל־ידיה לחם ושנים ענבים ובקבק דבש לאחיה והאיש זקן ויקמו עיניו משיבו⁵⁵ לראות
- ^k καὶ ἀνέστη ἐκ Σαριρα καὶ πορεύεται καὶ ἐγένετο εἰσελθούσης αὐτῆς εἰς τὴν πόλιν πρὸς Αχια τὸν Σηλωνίτην καὶ εἶπεν Αχια τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ ἔξελθε δὴ εἰς ἀπαντὴν Ανω τῇ γυναικὶ Ἱεροβοαμ καὶ ἐρεῖς αὐτῇ εἴσελθε καὶ μὴ στήῃς ὅτι τάδε λέγει κύριος σκληρὰ ἐγὼ ἐπαποστελῶ ἐπὶ σέ (Des liens avec 1 R 14:6)
- ותקם מצרידה והיא באה הלכת (ותלך) לעיר אל־אחיה השילני ויאמר אחיה לעבדו צא⁵⁶ לפני ענו אשת־ירבעם ואמרת לה באי ואל־תעמרה כי כה־אמר יהוה שולח אנכי קשה עליך⁵⁷
- ^l καὶ εἰσηλθεν Ανω πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ καὶ εἶπεν αὐτῇ Αχια ἵνα τί μοι ἐνήνοχας ἄρτους καὶ σταφυλὴν καὶ κολλύρια καὶ στάμνον μέλιτος τάδε λέγει κύριος ἰδοὺ σὺ ἀπελεύση ἀπ' ἐμοῦ καὶ ἔσται εἰσελθούσης σου τὴν πόλιν εἰς Σαριρα καὶ τὰ κοράσια σου ἐξελεύσονται σοι εἰς συνάντησιν καὶ ἐροῦσίν σοι τὸ παιδάριον τέθνηκεν
- ותבוא ענו אל־איש־האלהים ויאמר אליה אחיה למה הבאת לי⁵⁸ לחם ונקדים וענבים ובקבק דבש כי כה־אמר יהוה הנה הלכת מעלי⁵⁹ והיה בבאך (ב)שער⁶⁰ צרידה ויצאו נערוֹתך⁶¹ יאמרו לך הילד מת

⁵² Talshir : קומי.

⁵³ Cf. 1 R 14:2.

⁵⁴ Cf. 1 R 14:3.

⁵⁵ Traduction incertaine inspirée de 1 R 14:4. Le verbe ἀμβλυοτεω n'est attesté qu'ici et n'a donc pas d'équivalent dans la bible hébraïque. Josèphe le remplace par le participe passif de ἀμαυροω qui est attesté en Dt 34:7 comme traduction de כהה (« éteindre ») et en Lm 4:1 comme traduction de עמם (« ternir » – litt. « être égal »). Talshir : ועיניו קמו ולא יכול לראות.

⁵⁶ La conjonction δε a été abandonnée dans cette retraduction.

⁵⁷ Cf. 1 R 14:6.

⁵⁸ Cf. Gn 27:46, Jb 30:2 ; en Jr 6:20 on a לי למה זה.

⁵⁹ Ou מאתי.

⁶⁰ Ou שער.

⁶¹ Talshir : ונערותיך תצאנה לקראתך.

^m ὅτι τάδε λέγει κύριος ἰδοὺ ἐγὼ ἐξολεθρεύσω τοῦ Ἱεροβοαμ οὐροῦντα πρὸς τοῖχον καὶ ἔσονται οἱ τεθνηκότες τοῦ Ἱεροβοαμ ἐν τῇ πόλει καταφάγονται οἱ κύνες καὶ τὸν τεθνηκότα ἐν τῷ ἀγρῷ καταφάγεται τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸ παιδάριον κόψονται οὐαὶ κύριε ὅτι εὐρέθη ἐν αὐτῷ ῥῆμα καλὸν περὶ τοῦ κυρίου

ⁿ καὶ ἀπῆλθεν ἡ γυνὴ ὡς ἤκουσεν καὶ ἐγένετο ὡς εἰσηλθεν εἰς τὴν Σαριρα καὶ τὸ παιδάριον ἀπέθανεν καὶ ἐξῆλθεν ἡ κραυγὴ εἰς ἀπαντήν

^o καὶ ἐπορεύθη Ἱεροβοαμ εἰς Σικιμα τὴν ἐν ὄρει Εφραιμ καὶ συνήθροισεν ἐκεῖ τὰς φυλὰς τοῦ Ἰσραηλ καὶ ἀνέβη ἐκεῖ Ροβοαμ υἱὸς Σαλωμων καὶ λόγος κυρίου ἐγένετο πρὸς Σαμαιοὺς τὸν Ελαμι λέγων λαβὲ σεαυτῷ ἱμάτιον καινὸν τὸ οὐκ εἰσεληλυθὸς εἰς ὕδωρ καὶ ῥῆξον αὐτὸ δώδεκα ῥήγματα καὶ δώσεις τῷ Ἱεροβοαμ καὶ ἑρεῖς αὐτῷ τάδε λέγει κύριος λαβὲ σεαυτῷ δέκα ῥήγματα τοῦ περιβαλέσθαι σε καὶ ἔλαβεν Ἱεροβοαμ καὶ εἶπεν Σαμαιοὺς τάδε λέγει κύριος ἐπὶ τὰς δέκα φυλὰς τοῦ Ἰσραηλ

כי כה־אמר יהוה הנה אנחי אכרת⁶² לירבעם משתינ⁶³ אל־חומה⁶⁴ ויהיו המתים⁶⁵ לירבעם בעיר יאכלו הכלבים ואת־המת בשדה אכלו עוף־השמים ויספדו⁶⁶ את־הילד⁶⁷ אוי⁶⁸ יהוה כי נמצא־בו דבר טוב על־יהוה

וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ וַיִּסְפְּדוּ לּוֹ כָּל־
יִשְׂרָאֵל כְּדַבֵּר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר
בְּיַד־עַבְדּוֹ אַחֲזִיָּהוּ הַנְּבִיא (14:18)⁶⁹

ותלך האשה כאשר שמעה ויהי כבאה צרידה הילד מת ותצא הצעקה⁷⁰ לקראתה⁷¹

וילך ירבעם (אל־)שכם אשר בהר אפרים ויקבץ⁷² שם את־שבטי ישראל ויעל שם רחבעם בן־שלמה ויהי דבר יהוה אל־שמעיה האילמי לאמר קח־לך שלמה חדשה אשר לא הובאה אל־מים⁷³ ובקעה שנים־עשר קרעים ונתת לירבעם ואמרת אליו כה אמר יהוה קח־לך עשרה קרעים והתכסית ויקח ירבעם ויאמר שמעיה כה אמר יהוה על־עשרה־שבטי ישראל⁷⁴

⁶² Ou והכרת...

⁶³ Cf. 1 S 25:22, 1 R 20:21, 2 R 9:8.

⁶⁴ Talshir : בקיר.

⁶⁵ Ou un singulier collectif הומת.

⁶⁶ Le verbe κυπτω (« se lamenter ») traduit des termes variés de TM, principalement ספד (« se lamenter » – 25 fois), כרת (« couper » – 17 fois) et נכה (12 fois).

⁶⁷ Talshir : ויליד יספדו.

⁶⁸ Ou הוי.

⁶⁹ Ce passage a son équivalent grec.

⁷⁰ Le mot κραυγή correspond à plusieurs termes dont צעקה (15 fois), זעקה (sans doute une variante de צעקה – 12 fois), תרועה (9 fois), שועה (5 fois), צוּחָה (sans doute une variante de שועה – 3 fois), קול (2 fois), etc.

⁷¹ L'équivalence avec TM est dans le fond. Mais il y a trop de divergences de détails.

⁷² Talshir : ויקהל.

⁷³ Ou במים.

⁷⁴ La phrase est inachevée. La suite attendue logiquement au verset suivant n'intervient pas.

- ^p καὶ εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς Ροβοαμ υἱὸν Σαλωμων ὁ πατήρ σου ἐβάρυνεν τὸν κλοιὸν αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐβάρυνεν τὰ βρώματα τῆς τραπέζης αὐτοῦ καὶ νῦν εἰ κουφιεῖς σὺ ἐφ' ἡμᾶς καὶ δουλεύσομέν σοι καὶ εἶπεν Ροβοαμ πρὸς τὸν λαόν ἔτι τριῶν ἡμερῶν καὶ ἀποκριθήσομαι ὑμῖν ῥῆμα
- (12:3b) וַיְדַבְּרוּ אֶל־רֹחֲבֵעַם לֵאמֹר (12:3b) אֲבִיךָ הִקְשָׁה אֶת־עֲלֵנוּ וְאֵתָהּ עֵתָהּ הִקְלָה מִעֲבֹדֶת אֲבִיךָ הִקְשָׁה וּמַעַלּוֹ הַכְּבֹד אֲשֶׁר־נָתַן עָלֵינוּ וְנַעֲבֹדְךָ (12:4) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִכּוּ עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים וְשׁוּבוּ אֵלַי וְיִלְכוּ הָעָם (12:5)⁷⁵
- וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל־רֹחֲבֵעַם בֶּן־שְׁלֹמֹה אֲבִיךָ הִקְשָׁה⁷⁶ אֶת־עוֹלוֹ (עָלוּ) עָלֵינוּ וַיִּקְשָׁה אֶת־מֵאֵכֶל שְׁלַחְנוּ וְעֵתָהּ אִם הִקְלָה אֶתָּה עָלֵינוּ וְנַעֲבֹדְךָ וַיֹּאמֶר רֹחֲבֵעַם אֶל־הָעָם (ב) עוֹד שְׁלֹשָׁה יָמִים וְהִשְׁבַּתִּי אֶתְכֶם דְּבַר⁷⁷
- ^q καὶ εἶπεν Ροβοαμ εἰσαγάγετέ μοι τοὺς πρεσβυτέρους καὶ συμβουλευέσθε μετ' αὐτῶν τί ἀποκριθῶ τῷ λαῷ ῥῆμα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καὶ ἐλάλησεν Ροβοαμ εἰς τὰ ὄτα αὐτῶν καθὼς ἀπέστειλεν ὁ λαὸς πρὸς αὐτόν καὶ εἶπον οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ οὕτως ἐλάλησεν πρὸς σὲ ὁ λαός
- וַיֹּאמֶר רֹחֲבֵעַם הִבִּיאוּ אֵלַי אֶת הַזְּקֵנִים וְאוֹעֵץ עִמָּם⁷⁸ מִה אֲשִׁיב לָעַם (אֶת־הָעָם⁷⁹) דְּבַר בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיְדַבֵּר רֹחֲבֵעַם בְּאָזְנֵיהֶם כְּאֲשֶׁר שָׁלַח הָעָם אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ זְקֵנֵי־הָעָם כֵּן דְּבַר אֲלִיךָ הָעָם
- ^r καὶ διεσκέδασεν Ροβοαμ τὴν βουλὴν αὐτῶν καὶ οὐκ ἤρεσεν ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ ἀπέστειλεν καὶ εἰσήγαγεν τοὺς συντρόφους⁸⁰ αὐτοῦ καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς τὰ αὐτὰ καὶ ταῦτα ἀπέστειλεν πρὸς με λέγων ὁ λαός καὶ εἶπαν οἱ σύντροφοι αὐτοῦ οὕτως λαλήσεις πρὸς τὸν λαὸν λέγων ἡ μικρότης μου παχυτέρα ὑπὲρ τὴν ὀσφὺν τοῦ πατρός μου ὁ πατήρ μου ἔμαστίγου ὑμᾶς μᾶστιγξιν ἐγὼ δὲ κατάρξω ὑμῶν ἐν σκορπίοις
- וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו הַיְלָדִים אֲשֶׁר גָּדְלוּ אֹתוֹ לֵאמֹר כֹּה־תֹאמַר לָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלֶיךָ לֵאמֹר אֲבִיךָ הַכְּבִיד אֶת־עֲלֵנוּ וְאֵתָהּ הִקְלָה מִעַלְּנוּ כֹּה תְדַבֵּר אֲלֵיהֶם קִטְנִי עָבָה מִמִּתְנִי אָבִי (12:11) וְעֵתָהּ אָבִי הָעַמִּים עָלֵיכֶם עַל כִּבְדִּי וְאֲנִי אוֹסִף עַל־עַלְכֶם אָבִי יִסֶּר אֶתְכֶם בְּשׁוֹטִים וְאֲנִי אִיֶּסֶר אֶתְכֶם בְּעַקְרָבִים (12:12)⁸¹
- וַיִּפְרֹר רֹחֲבֵעַם אֶת־עֲצָתָם וְלֹא יָטַב לָפְנוּ⁸³ וַיִּשְׁלַח וַיִּבֵּא אֶת־יַעֲצִיו⁸⁴ וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם כְּזֹאת וְכֹזֶאת שָׁלַח אֵלָיו הָעָם לֵאמֹר⁸⁵ וַיִּמְרוּ יַעֲצִיו⁸⁶ כֹּה תְדַבֵּר אֶל־הָעָם לֵאמֹר קִטְנִי עָבָה מִמִּתְנִי אָבִי אָבִי יִסֶּר אֶתְכֶם בְּשׁוֹטִים וְאֲנִי אֲמַשׁוּל⁸⁷ אֶתְכֶם בְּעַקְרָבִים
- ^s καὶ ἤρεσεν τὸ ῥῆμα ἐνώπιον Ροβοαμ καὶ ἀπεκρίθη τῷ λαῷ καθὼς συνεβούλευσαν αὐτῷ οἱ σύντροφοι αὐτοῦ τὰ παιδάρια
- וַיִּיטַב⁸⁸ הַדְּבַר בְּעֵינֵי רֹחֲבֵעַם וַיַּעַן אֶל־הָעָם⁸⁹ כְּאֲשֶׁר יַעֲצָהוּ אֵלָיו הַיַּעֲצִיו וְעַבְדֵיהֶם⁹⁰

⁷⁵ Ces passages ont leurs équivalents grecs.

⁷⁶ Ou הכבִיד.

⁷⁷ Comme pour 24ⁿ, l'équivalence est dans le fond mais il y a trop de divergences de détails.

⁷⁸ Talshir : ואועץ אתם.

⁷⁹ Cf. 1 R 12:9.

⁸⁰ Le mot συντροφος (« ami intime », « compagnon ») n'est attesté que deux fois dans la LXX (ici et en 2 Mac 9:29) et συντροφια deux fois (3 Mac 5:32, 4 Mac 13:22). Il n'a pas d'équivalent dans le TM. Il correspond sémantiquement à (י)עץ (ptc de יעץ – « conseiller ») que LXX traduit en Ez 11:2 par βουλευομενος. Il ne semble pas nécessaire de supposer un autre mot dans la Vorlage.

⁸¹ Ces passages ont leurs équivalents grecs.

⁸² Talshir : ויעזב.

⁸³ Talshir : ולא ישרה בעיני.

⁸⁴ Talshir : את הילדים אשר גדלו אתו.

⁸⁵ Talshir : מר העמלא.

⁸⁶ Talshir : הילדים אשר גדלו אתו.

⁸⁷ Cf. Jo 2:17, Za 9:10. On peut aussi avoir איסר.

⁸⁸ Ou וייתר.

⁸⁹ Ou העם.

⁹⁰ Talshir : הילדים אשר גדלו אתו.

- ^t καὶ εἶπεν πᾶς ὁ λαὸς ὡς ἀνὴρ εἰς ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ καὶ ἀνέκραξαν ἅπαντες λέγοντες οὐ μερὶς ἡμῖν ἐν Δαυὶδ οὐδὲ κληρονομία ἐν υἱῷ Ἰεσσαὶ εἰς τὰ σκηνώματά σου Ἰσραὴλ ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ εἰς ἄρχοντα οὐδὲ εἰς ἡγούμενον
- ^{u-v} καὶ διεσπάρη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ Σικιμῶν καὶ ἀπῆλθεν ἕκαστος εἰς τὸ σκηνώμα αὐτοῦ καὶ κατεκράτησεν Ροβοὰμ καὶ ἀπῆλθεν καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὸ ἄρμα αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ πορεύονται ὀπίσω αὐτοῦ πᾶν σκῆπτρον Ἰουδα καὶ πᾶν σκῆπτρον Βενιαμὴν
- ^x καὶ ἐγένετο ἐνισταμένου τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ συνήθροισεν Ροβοὰμ πάντα ἄνδρα Ἰουδα καὶ Βενιαμὴν καὶ ἀνέβη τοῦ πολεμεῖν πρὸς Ἱεροβοὰμ εἰς Σικιμα
- ^y καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς Σαμιαὶν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ λέγων εἶπὸν τῷ Ροβοὰμ βασιλεῖ Ἰουδα καὶ πρὸς πάντα οἶκον Ἰουδα καὶ Βενιαμὴν καὶ πρὸς τὸ κατάλειμμα τοῦ λαοῦ λέγων τάδε λέγει κύριος οὐκ ἀναβήσεσθε οὐδὲ πολεμήσετε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν υἱοὺς Ἰσραὴλ ἀναστρέφετε ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ὅτι παρ' ἐμοῦ γέγονεν τὸ ῥῆμα τοῦτο
- ^z καὶ ἤκουσαν τοῦ λόγου κυρίου καὶ ἀνέσχον τοῦ πορευθῆναι κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου
- וַיִּרְא כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֲלֵיהֶם וַיָּשָׁבוּ הָעָם אֶת־ הַמֶּלֶךְ דָּבָר | לֵאמֹר מִה־לָּנוּ חֶלֶק בְּדָוִד וְלֹא־נַחֲלָה בְּבֶן־יִשִׁי לְאַהֲלֵיךְ יִשְׂרָאֵל עֲתָה רָאָה בֵּיתְךָ דָּוִד (12:16)⁹¹
- (Des liens lointains avec 12:21)
- וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֶל־שְׁמַעְיָה אִישׁ־הָאֱלֹהִים לֵאמֹר (12:22)
- אָמַר אֶל־רְחֹבַעַם בֶּן־שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאֶל־כָּל־בֵּית יְהוּדָה וּבְנֵימִין וַיִּתֵּר הָעָם לֵאמֹר (12:23)
- כֹּה אָמַר יְהוָה לֹא־תֵעָלוּ וְלֹא־ תִלָּחֲמוּן עִם־אֲחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ כִּי מֵאֲתֵי נְהִיָּה הַדָּבָר הַזֶּה (12:24)
- וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־דְּבַר יְהוָה וַיָּשָׁבוּ לְלֶכֶת כְּדָבַר יְהוָה¹⁰¹
- וַיֹּאמֶר כָּל־הָעָם כְּאִישׁ אֶחָד אִישׁ לְרַעְהוּ⁹² וַיִּקְרְאוּ כֹלָם לֵאמֹר אִין־לָנוּ חֶלֶק בְּדָוִד וְלֹא נַחֲלָה בְּבֶן־יִשִׁי לְאַהֲלֵיךְ יִשְׂרָאֵל כִּי זֶה לֹא אִישׁ לְרֹאשׁ⁹³ וְלִנְגִיד⁹⁴
- וַיִּפֶץ כָּל־הָעָם מִשְׁכָּם וַיֵּלְכוּ אִישׁ לְאֹהֲלוֹ⁹⁵ וַיַּחְזֹק⁹⁶ רְחֹבַעַם וַיֵּלֶךְ וַיַּעַל עַל רֶכְבוֹ⁹⁷ וַיֵּלֶךְ אֶל־יְרֻשָׁלַיִם⁹⁸ וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו כָּל־שְׁבַט יְהוּדָה וְכָל־שְׁבַט בְּנֵימִין
- וַיְהִי לְתִשְׁבֹּת⁹⁹ הַשָּׁנָה וַיִּקְבֹץ רְחֹבַעַם אֶת־כָּל־אֲנָשֵׁי יְהוּדָה וּבְנֵימִין וַיַּעַל לְהִלָּחֵם עִם יְרַבְעָם שְׁכֵמָה
- וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֶל־שְׁמַעְיָה אִישׁ־הָאֱלֹהִים לֵאמֹר אֶל־רְחֹבַעַם וְאֶל־כָּל־בֵּית יְהוּדָה וּבְנֵימִין וְאֶל־יִתְר¹⁰⁰ הָעָם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה לֹא־תֵעָלוּ וְלֹא־תִלָּחֲמוּן עִם אֲחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ כִּי מֵאֲתֵי נְהִיָּה הַדָּבָר הַזֶּה
- וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־דְּבַר יְהוָה וַיָּשָׁבוּ לְלֶכֶת כְּדָבַר יְהוָה¹⁰¹

שבת 03 מרץ 2007.

⁹¹ Ce verset a son équivalent grec.

⁹² Ou רעהו אל.

⁹³ Ou לנגיד ou לשר ou encore למושל. Mais נגיד est plus régulièrement rendu par ηγουμενος.

⁹⁴ Il est intéressant de remarquer que le texte fait explicitement allusion à la compétence : le peuple se sépare non seulement parce qu'il n'estime n'avoir aucune part avec la maison de Jessé, mais aussi parce que Roboam « n'est pas un homme de gouvernement ni un chef ».

⁹⁵ Dans d'autres passages le singulier est rendu par le pluriel לאהלי (1 Rg 13:2, 2 Rg 18:17).

⁹⁶ Talshir : ויתאמן.

⁹⁷ Ou מרכבתו. Cf. Talshir qui suggère : במרכבתו.

⁹⁸ Ou יובא ירשלים.

⁹⁹ Cf. Talshir. Le verbe ενιστημι n'est attesté dans la LXX que dans des passages absents de TM et les deutérocanoniques et dans le NT. Il n'a donc pas d'équivalent dans la bible hébraïque.

¹⁰⁰ peut être omis sans dommage et il est possible que la Vorlage ne le contienne pas.

¹⁰¹ En 24^{v-z} la Vorlage est exceptionnellement proche de TM.

LXX	TM	Vorlage de LXX
^a καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ ἐνδεκάτῳ τοῦ Ἀμβρι βασιλεύει Ἰωσαφατ υἱὸς Ἀσα ἐτῶν τριάκοντα καὶ πέντε ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ καὶ εἴκοσι πέντε ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ Γαζουβα θυγάτηρ Σελεΐ		ובשנה אחת עשרה לעמרי מלך יהושפט בן-אסא שלשים וחמש שנה בממלכתו וימלך עשרים (ו)חמש שנה בירושלם ושם אמו גזובה בת-שלחי
^b καὶ ἐπορεύθη ἐν τῇ ὁδῷ Ἀσα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ οὐκ ἐξέκλινεν ἀπ' αὐτῆς τοῦ ποιεῖν τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου πλην τῶν ὑψηλῶν οὐκ ἐξῆραν ἕθουον ἐν τοῖς ὑψηλοῖς καὶ ἔθυμίων	וַיֵּלֶךְ בְּכָל-דֶּרֶךְ אֲסָא אָבִיו לֹא-סָר מִמֶּנּוּ לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה ¹⁰² (22:43)	וילך בדרך אסא אביו ולא-סר ממנו לעשות הישר בעיני יהוה אך הבמות לא סרו מזבחים בבמות ומקטירים
^c καὶ ἃ συνέθετο Ἰωσαφατ καὶ πᾶσα ἡ δυναστεία ἣν ἐποίησεν καὶ οὐδ' ἐπολέμησεν οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐν βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων Ἰουδα		ויתר יהושפט וכל גבורה אשר עשה ואשר נלחם הלא הם כתובים בספר דברי הימים מלכי יהודה
^d καὶ τὰ λοιπὰ τῶν συμπλοκῶν ἃς ἐπέθειντο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἀσα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐξῆρυν ἀπὸ τῆς γῆς		ויתר-המלחמות ¹⁰³ אשר קשר בימים אסא אביו (ו)נטל מהארץ
^e καὶ βασιλεὺς οὐκ ἦν ἐν Συρίᾳ νασιβ	וּמֶלֶךְ אֵין בְּאַדֹּם נָצַב מֶלֶךְ (22:48)	ומלך אין באדום נציב
^f καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰωσαφατ ἐποίησεν ναῦν εἰς Θαρσις πορευέσθαι εἰς Σωφίρ ἐπὶ τὸ χρυσίον καὶ οὐκ ἐπορεύθη ὅτι συνετρίβη ἡ ναὺς ἐν Γασιωνγαβερ	יְהוֹשָׁפָט (עֲשָׂה) אֲנִיּוֹת תְּרַשֵּׁשׁ לַלְכַת אֹפִירָה לְזָהָב וְלֹא הֵלֵךְ כִּי- (נִשְׁבְּרָה) (נִשְׁבְּרָה) אֲנִיּוֹת בַּעֲצִיּוֹן נָבַר (22:49)	¹⁰⁴ והמלך יהושפט עשה אני ¹⁰⁴ בתרשיש ללכת לאופיר על זהב ולא הלך כי נשברה אני בעציון גבר
^g τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς Ἰσραηλ πρὸς Ἰωσαφατ ἐξαποστελῶ τοὺς παιδᾶς σου καὶ τὰ παιδάρια μου ἐν τῇ νηί καὶ οὐκ ἐβούλετο Ἰωσαφατ	אִז אָמַר אַחְזִיָּהוּ בֶן-אַחָאָב אֶל-יְהוֹשָׁפָט יֵלְכוּ עִבְדֵי עִם-עֲבָדֶיךָ בְּאִנְיֹת וְלֹא אָבָה יְהוֹשָׁפָט	אז אמר המלך ישראל אל יהושפט אשלח עבדיך ונערי באני ולא אבה יהושפט
^h καὶ ἐκοιμήθη Ἰωσαφατ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ καὶ θάπτεται μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει Δαυιδ καὶ ἐβασίλευσεν Ἰωραμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ	וַיִּשְׁכַּב יְהוֹשָׁפָט עִם-אֲבֹתָיו וַיִּקְבֹּר עִם-אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד אָבִיו וַיִּמְלֹךְ יְהוֹרָם בְּנוֹ תַחְתָּיו ¹⁰⁵ (*)	וישכב יהושפט עם אבתיו ויקבר עם אבתיו בעיר דוד וימלך יהורם בנו תחתיו ¹⁰⁵ (*)

יום שני 05 מרץ 2007 – 17:02:21.

¹⁰² Ce passage a son propre équivalent grec.¹⁰³ Le mot συμπλοκή, attesté seulement ici dans LXX, désigne, selon Lust-Eynikel-Hauspie, *Greek-English Lexicon of the Septuagint*, une fusion (dans les ébats sexuels). Dans Liddell-Scott, il désigne une lutte serrée, un engagement. C'est par défaut que nous le traduisons ici par מלחמה, dans le sens de πολέμιον.¹⁰⁴ Le texte de LXX suppose un singulier alors que TM a le pluriel. Cf. 9 :27 où ναὺς rend le singulier et יאָן.¹⁰⁵ Dans ces derniers versets la Vorlage correspond presque exactement à TM.